

Regeringen proposition till Riksdagen med förslag till lag om fartygspersonalens arbets- och boendemiljö samt mathållningen ombord på fartyg och till lagar som har samband med den

PROPOSITIONENS HUVUDSAKLIGA INNEHÅLL

Denna proposition innehåller ett förslag till lag om fartygspersonalens arbets- och boendemiljö samt mathållningen ombord på fartyg. Propositionen grundar sig på Internationella arbetsorganisationens konvention om arbete till sjöss och på Europeiska unionens rådets sjöarbetsdirektiv. Syftet med propositionen är att eliminera hindren för ratificering av sjöarbetskonventionen samt att genomföra sjöarbetsdirektivet nationellt. Dessutom överförs de grundläggande bestämmelserna om fartygets arbets- och boendemiljö samt mathållningen ombord på fartyg till lagnivå, på det sätt som grundlagen kräver.

Lagen ska tillämpas på finska fartyg. Lagen är förpliktande för redaren och dessutom åläggs arbetarskyddsmyndigheterna vissa skyldigheter i lagen. Därutöver innehåller la-

gen bestämmelser om de förfaranden genom vilka man säkerställer att fartygspersonalens arbets- och boendemiljö motsvarar kraven på hälsa och säkerhet. Genom lagen strävar man även efter att säkerställa att fartygspersonalens boendemiljö och levnadsförhållanden är ändamålsenliga. Enligt lagen ska sjöarbetskonventionens bestämmelser tillämpas på utländska fartyg som färdas på finskt vattenområde.

Propositionen innehåller också förslag till ändring av lagen om tillsynen över arbetarskyddet och om arbetarskyddssamarbete på arbetsplatsen, arbetarskyddslagen och strafflagen.

Lagarna avses träda i kraft så snart som möjligt.

INNEHÅLL

PROPOSITIONENS HUVUDSAKLIGA INNEHÅLL	1
INNEHÅLL	2
ALLMÄN MOTIVERING	4
1 NULÄGE OCH FÖRESLAGNA ÄNDRINGAR.....	4
1.1 Lagstiftning och praxis.....	4
Arbetsmiljö.....	4
Bostadsutrymmen och rekreativsmöjligheter	4
Mathållning	5
1.2 Den internationella utvecklingen	5
Internationella arbetsorganisationen.....	5
Europeiska unionen	5
1.3 Bedömning av nuläget	6
2 MÅLSÄTTNING OCH DE VIKTIGASTE FÖRSLAGEN	7
3 PROPOSITIONENS KONSEKVENSER	7
3.1 Ekonomiska konsekvenser	7
3.2 Konsekvenser för myndigheternas verksamhet.....	8
3.3 Konsekvenser för olika befolkningsgruppers ställning.....	8
4 BEREDNINGEN AV PROPOSITIONEN	8
4.1 Beredningsskeden och beredningsmaterial	8
4.2 Remissyttranden och hur de har beaktats.....	9
DETALJMOTIVERING	10
1 LAGFÖRSLAG	10
1.1 Lag om fartygspersonalens arbets- och boendemiljö samt mathållningen ombord på fartyg	10
1 kap. Allmänna bestämmelser.....	10
2 kap. Fartygets planering samt inspektioner och utlåtanden.....	11
3 kap. Arbetsmiljö	13
4 kap. Bostadsutrymmen och rekreativsmöjligheter	13
5 kap. Mat och mathållning.....	14
6 kap. Tillsyn och myndighetssamarbete	15
7 kap. Straffbestämmelser och behörig domstol	17
8 kap. Särskilda bestämmelser	17
1.2 Lagen om ändring av 48 § i arbetarskyddslagen.....	17
1.3 Lagen om ändring av 47 kap. 1 och 8 § i strafflagen	17
1.4 Lagen om ändring av lagen om tillsynen över arbetarskyddet och om arbetarskyddssamarbete på arbetsplatsen.....	18
2 NÄRMARE BESTÄMMELSER OCH FÖRESKRIFTER	18
3 IKRAFTTRÄDANDE	18
4 FÖRHÅLLANDE TILL GRUNDLAGEN OCH LAGSTIFTNINGSORDNING	18
LAGFÖRSLAG	20
om fartygspersonalens arbets- och boendemiljö samt mathållningen ombord på fartyg	20
om ändring av 48 § i arbetarskyddslagen	25
om ändring av 47 kap. 1 och 8 § i strafflagen	26

om ändring av lagen om tillsynen över arbetarskyddet och om arbetarskyddssamarbete på arbetsplatsen	28
BILAGA	29
PARALLELTEXT	29
om ändring av 48 § i arbetarskyddslagen	29
om ändring av 47 kap. 1 och 8 § i strafflagen	30

ALLMÄN MOTIVERING

1 Nuläge och föreslagna ändringar

1.1 Lagstiftning och praxis

Arbetsmiljö

Arbetskyddslagen (738/2002) är den allmänna lag som reglerar arbetssäkerheten och arbetshälsan. Arbetskyddslagen är förpliktande för arbetsgivaren. Till den del redaren fungerar som arbetsgivare, är också redaren bunden av arbetskyddslagen och av de författningar på lägre nivå som utfärdats med stöd av den. Med stöd av arbetskyddslagen har det utfärdats ett stort antal bestämmelser och beslut som innehåller noggrannare föreskrifter om frågor som berör arbetarskyddet.

Enligt 2 § i arbetskyddslagen tillämpas lagen på arbete som utförs på grundval av arbetsavtal. I lagens 1 § fanns förut en begränsningsbestämmelse som berörde skeppsarbete, men denna begränsning av lagens tillämpning har slopats. Detta innebär att alla arbetskyddslagens bestämmelser också gäller skeppsarbete.

För skeppsarbetets del reglerades arbetarskyddet förut i lagen om skydd i skeppsarbete (345/67). Med stöd av 11 § i lagen om skydd i skeppsarbete har statsrådet utfärdat ett beslut om arbetsmiljön på fartyg (417/81, nedan arbetsmiljöbeslutet). Lagen om skydd i skeppsarbete upphävdes år 1987, efter att den varit gällande i tjugo år, genom lagen om upphävande av lagen om skydd i skeppsarbete (28/1987). Enligt 2 § i den sist nämnda lagen är bestämmelser som utfärdats med stöd av lagen om skydd i skeppsarbete i kraft tills annat föreskrivs om dem. I 1 § i den upphävda lagen om skydd i skeppsarbete finns en bestämmelse om lagens tillämpningsområde, enligt vilken lagen i huvudsak skulle tillämpas på arbete som utfördes med stöd av ett arbetsavtalsförhållande. Arbetsmiljöbeslutets tillämpningsområde definieras fortfarande på basis av denna tillämpningsbestämmelse i den upphävda lagen om skydd i skeppsarbete.

I 1 kap. i det gällande arbetsmiljöbeslutet finns föreskrifter om beslutets tillämpningsområde, om de ritningar över fartyg under byggnad som ska tillställas arbetarskyddsstyrelsen, om godkännande av ritningarna och om de utlåtanden som arbetarskyddsstyrelsen ska ge. I 2 kap. finns allmänna föreskrifter om arbetsmiljön, t.ex. om de fysiska förhållandena och arbetsutrymmena, om maskiner och anordningar samt om belysning. I 3 kap. finns bestämmelser om särskilda utrymmen (t.ex. kommandobryggan och ekonomiutrymmen) och anläggningar (t.ex. förtöjningsanordningar). I 4 kap. finns bestämmelser om förbindelseleder och arbetsplattformar och i 5 kap. finns särskilda bestämmelser.

I enlighet med lagen om tillsynen över arbetarskyddet och om arbetarskyddssamarbete på arbetsplatsen (44/2006) utövar arbetarskyddsmyndigheterna tillsyn över efterlevnaden av arbetskyddslagen och andra författningar som berör arbetarskyddet.

Bostadsutrymmen och rekreationsmöjligheter

Förordningen om besättningens bostadsutrymmen ombord på fartyg (518/1976, nedan boendeförordningen), som utfärdats med stöd av sjölagen (237/1967), innehåller föreskrifter om fartygspersonalens bostadsutrymmen och rekreationsmöjligheter. Boendeförordningen har utfärdats på föredragning av social- och hälsovårdsministeriet.

I boendeförordningens 1 kap. finns allmänna bestämmelser om förordningens tillämpningsområde, de definitioner som används i förordningen, skyldigheten att förete ritningar, godkännandet av ritningar samt inspektion av bostadsutrymmen. I 2 kap. finns allmänna bestämmelser om bostadsutrymmen, som t.ex. gäller sovhytternas och mässrummens placering, bostadsutrymmenas konstruktion och ventilation samt uppvärmning och belysning. I 3 kap. finns bestämmelser om fartygets olika utrymmen, t.ex. sovhytter, sanitetsutrymmen, mässrum och fritidsutrymmen. I kapitlet med särskilda bestämmelser finns bl.a. föreskrifter om inspektions-

skyldigheten och möjligheten att bevilja undantag.

Mathållning

Angående fartygets mathållning gäller förordningen om kosthållningen för besättning ombord på fartyg (601/1985, nedan kosthållningsförordningen). Kosthållningsförordningen har utfärdats med stöd av 8 § 2 mom. i sjölagen (167/39), sådant det lyder i lagen 237/67, och med stöd av 90 § i sjömanslagen (423/78).

Kosthållningsförordningen gäller fartyg där det utförs sådant arbete som sjömanslagen tillämpas på. Kosthållningsförordningens tillämpningsområde fastställs således i enlighet med sjömanslagen. Sjömanslagen tillämpas enligt dess 1 § på arbete som arbetstagare på grundval av avtal utförd för arbetsgivare under dennes ledning och uppsikt mot lön eller annat vederlag ombord på ett finskt fartyg eller, på förordnande av arbetsgivaren, tillfälligt annorstädes.

I kosthållningsförordningen finns bestämmelser bl.a. om de råvaror som används vid tillredningen av maten, måltidsdrycker, förvaring av livsmedel, hushållsvatten och dess förvaring samt om möjligheterna att bevilja undantag från förordningens bestämmelser.

1.2 Den internationella utvecklingen

Internationella arbetsorganisationen

För sjöfartsbranschen är det utmärkande att verksamheten är världsomfattande. Därför grundar sig de krav som ställs på fartyg inom den internationella sjöfarten i stor utsträckning på internationella konventioner. År 2006 antog Internationella arbetsorganisationens (International Labour Organization, nedan ILO) generalförsamling en konsoliderad konvention om arbete till sjöss (nedan sjöarbetskonventionen). Genom denna konvention fastställdes enhetliga och konsekventa minimistandarder för arbete inom sjöfarten samt reviderades 37 tidigare ILO-konventioner gällande sjöfart.

Sjöarbetskonventionen tillämpas på alla fartyg som används i kommersiell verksamhet, dock inte på fiskefartyg eller traditionsfartyg. I konventionen definieras de minimi-

kriterier som gäller sjömäns anställningsvillkor, bostäder och rekreativsmöjligheter, mat och förplägnad, hälsoskydd och social trygghet samt tillsynen över och verkställigheten av konventionen. Syftet med regel 3.1 i kapitel 3 i konventionen, som gäller sjömäns bostad och rekreativsmöjligheter, är att säkerställa att sjömän ombord på fartyget har godtagbara bostäder och rekreativsmöjligheter, som är ägnade att främja sjömännens hälsa och välbefinnande. Syftet med de regler i 3 kap. som berör mat och förplägnad är att säkerställa att sjömännen har tillgång till mat och dricksvatten av god kvalitet samt att maten är närande och serveras under kontrollerade hygieniska förhållanden.

Regeringen överlämnade den 12 juni 2008 en proposition om sjöarbetskonventionen (RP 91/2008 rd) till riksdagen. I det svar riksdagen gav den 7 november 2008 konstaterade riksdagen emellertid att det inte ännu i detta skede fanns skäl att ratificera sjöarbetskonventionen, eftersom dess godkännande kräver lagändringar. Riksdagens ståndpunkt var förenlig med regeringens proposition. Finland har ratificerat flera äldre konventioner som omfattas av den nya konventionen, dock inte alla.

Genom det lagförslag som ingår i denna proposition och de förordningar som ska utfärdas med stöd av den föreslagna lagen har man för avsikt att eliminera de hinder för ratificeringen av sjöarbetskonventionen som hänförs till arbets- och boendemiljön samt till kosten och kosthållningen ombord på fartyg.

Europeiska unionen

European Community Shipowners Association (ECSA) och European Transport Workers' Federation (ETF) har år 2008 ingått ett avtal om ILO:s sjöarbetskonvention från år 2006. Avtalsparterna föreslog i maj 2008, i enlighet med artikel 139.2 i fördraget om upprättandet av Europeiska gemenskapen, att Europeiska unionens kommission skulle lägga fram ett förslag till rådets direktiv genom vilket avtalet skulle genomföras. Kommissionen gav i juli 2008 ett förslag till rådets direktiv om genomförande av det avtal som ingåtts av European Community Shipowners' Association (ECSA) och European Trans-

port Workers' Federation (ETF) om 2006 års konvention om arbete till sjöss och om ändring av direktiv 1999/63/EG/ (KOM(2008) 422 slutlig). Direktivet (2009/13/EG) godkändes i februari 2009 och dess ikraftträdande har anknutits till den tidpunkt då ILO:s sjöarbetskonvention träder i kraft. Sjöarbetskonventionen har inkluderats som en bilaga i Europeiska unionens rådets direktiv. Därmed har föreskrifterna om de frågor som regleras i sjöarbetskonventionen också införlivats i europeiska unionens lagstiftning.

Sjöarbetskonventionen hör delvis till Europeiska gemenskapernas exklusiva behörighet. Därför behövs gemenskapens bemyndigande för att den ska kunna ratificeras. Med anledning av detta meddelade rådet i juli 2008 ett beslut genom vilket medlemsstaterna bemyndigades ratificera ILO:s sjöarbetskonvention.

1.3 Bedömning av nuläget

De gällande förordningarna (boendeförordningen och kosthållningsförordningen) har utfärdats med stöd av 1967 års sjölag och 1978 års sjömanslag. De grundlagsbestämmelser som gäller bemyndiganden att utfärda föreskrifter på lägre nivå har emellertid förändrats sedan åren 1976 och 1978. Också den reglering som gäller arbetarskyddet och arbetshälsan har förändrats. De som arbetar ombord på fartyg omfattas nuförtiden i stor utsträckning av samma arbetarskyddsbestämmelser som personer som arbetar på land. Å andra sidan finns det särskilda bestämmelser om sjömäns arbets- och boendemiljö i arbetsmiljöbeslutet som grundar sig på lagen om skydd i skeppsarbete och i boendeförordningen som har utfärdats med stöd av sjölagen. Med stöd av sjölagen har även kosthållningsförordningen utfärdats. Till den del det behövs särskilda bestämmelser om fartygspersonalens arbets- och boendemiljö och kosthållning är det ändamålsenligt att bestämmelserna sammanställs i en ny speciallag. Samtidigt är det då också möjligt att revidera de bemyndiganden med stöd av vilka föreskrifter kan utfärdas på lägre nivå.

Föreskrifter om arbetsmiljön och bostadsutrymmena samt kosten och kosthållningen ombord på fartyg finns i sjölagen, sjömanslagen och arbetarskyddslagen samt i de för-

ordningar som utfärdats angående dessa frågor. Arbetsmiljöbeslutet innehåller utöver arbetsmiljöföreskrifter också föreskrifter om planeringen av fartygets utrymmen samt om förhandsinspektion av fartyget. De gällande författningarna grundar sig i stor utsträckning på ILO:s konventioner. De flesta av dessa konventioner är, i likhet med våra nationella författningar som grundar sig på dessa konventioner, tiotals år gamla och i behov av uppdatering. Det finns t.ex. brister i de bestämmelser som innehåller bemyndiganden att utfärda förordningar.

I det lagförslag som ingår i denna proposition har de grundläggande bestämmelserna om arbetsmiljön och bostadsutrymmena samt kosten och kosthållningen ombord på fartyg uppdaterats och samlats i en och samma lag. I lagen har man även tagit in sådana bemyndiganden att utfärda närmare föreskrifter som uppfyller grundlagens krav.

Föreskrifter om arbetsmiljön ombord på fartyg finns i arbetsmiljöbeslutet, som har utfärdats med stöd av den upphävda lagen om skydd i skeppsarbete. Arbetsmiljöbeslutet innehåller emellertid föreskrifter som inte motsvarar den gällande grundlagens krav i fråga om föreskrifternas författningsnivå. Nu föreslås det att de grundläggande bestämmelserna om arbetsmiljön ombord på fartyg ska tas in i den nya lagen. Den nya lagen ska även innehålla ett bemyndigande med stöd av vilket man senare vid behov ska kunna utfärda närmare bestämmelser om arbetsmiljön.

I 3 kap. i sjöarbetskonventionen, som gäller sjömäns bostadsutrymmen, finns vissa föreskrifter som står i strid med den gällande boendeförordningen. Till dessa föreskrifter hör bl.a. kraven på fri höjd och antalet kvadratmeter i bostadsutrymmena. Sjöarbetskonventionens bestämmelser om mat och förplägnad avviker likaså på vissa punkter från dagens bestämmelser.

I sjöarbetskonventionen finns också föreskrifter om skyddskommittéer och skyddsombud. Fartyg som har en besättning på minst fem personer ska ha en skyddskommitté och ett skyddsombud. Detta krav avviker från motsvarande bestämmelse i lagen om tillsynen över arbetarskyddet och om arbetarskyddssamarbete på arbetsplatsen (44/2006, nedan tillsynslagen). På grund av detta krävs en ändring i tillsynslagen.

2 Målsättning och de viktigaste förslagen

Den centrala målsättningen med propositionen är att lagstiftningen om fartygspersonalens arbets- och bostadsutrymmen samt mathållning ska revideras så att den blir förenlig med grundlagens krav. Detta kräver att de bestämmelser som statsrådet utfärdat på besluts- och förordningsnivå i behövlig utsträckning överförs till lagnivå, så att grunderna för individens rättigheter och skyldigheter samt myndigheternas befogenheter regleras i lag. Dessutom ska de bemyndiganden som ingår i lagen vara tillräckligt exakta och noggrant avgränsade. Föreskrifter om de tekniska frågor som hänför sig till de lagstadgade kraven ska utfärdas genom förordningar av statsrådet. Statsrådsförordningarna kommer till sitt innehåll huvudsakligen att motsvara de gällande beslut och förordningar som statsrådet utfärdat om dessa frågor.

De krav sjöarbetskonventionen och sjöarbetsdirektivet ställer på arbetarskyddet innebär förutom att arbetssäkerheten och arbetshälsan ska tryggas även att redaren är skyldig att dra försorg om säkerheten vid planeringen och byggandet av arbets- och bostadsutrymmen för fartygspersonalen. Redarens och fartygspersonalens rättigheter och skyldigheter sammanfaller inte i alla avseenden med de rättigheter och skyldigheter som föreskrivs för arbetsgivaren och arbetstagarna i arbetarskyddslagen. Till fartygspersonalen hör också andra grupper av arbetstagare än sådana som omfattas av arbetarskyddslagen och lagförslaget har således ett mer omfattande tillämpningsområde än arbetarskyddslagen. Till den del det behövs särskilda bestämmelser om skeppsarbete är det ändamålsenligt och tydligt att det stiftas en särskild lag om dessa frågor.

Syftet med denna proposition är att revidera de nationella författningarna till den del de gäller kraven på trygg och sund arbets- och boendemiljö samt mat och mathållning för fartygspersonalen, så att författningarna blir förenliga med bestämmelserna i ILO:s sjöarbetskonvention och konventionen kan ratificeras. Därmed kommer vår nationella lagstiftning också att uppfylla de krav som ställs i EU-lagstiftningen.

Genom denna proposition har man som målsättning att i enlighet med ILO:s sjöarbetskonvention garantera att fartygspersonalen har ändamålsenliga arbets- och bostadsutrymmen samt serveras mat som är närande och hälsosam och som uppfyller de föreskrivna säkerhetskraven.

Genom de bestämmelser som berör arbetsmiljön strävar man efter att garantera att arbetsförhållandena ombord på fartygen är trygga. Genom de krav som ställs på bostads- och rekreationsutrymmena säkerställer man att fartygspersonalens hälsa och säkerhet inte äventyras under arbetsperioderna ombord på fartyget. Fartygspersonalen vistas i allmänhet ombord på fartyget flera veckor i sträck, vilket innebär att det med tanke på personalens hälsa och krafter är viktigt att bostads- och rekreationsutrymmena är ändamålsenliga och välfungerande. Näringsrik och hälsosam mat spelar likaså en viktig roll för fartygspersonalens hälsa, eftersom personalen vistas ombord på fartyget långa perioder i taget.

3 Propositionens konsekvenser

3.1 Ekonomiska konsekvenser

Propositionen har vissa ekonomiska konsekvenser. Genom propositionen utökas tillsynen över samt inspektionerna av fartygen. Det sjöarbetscertifikat som ska beviljas fartyget garanterar att fartyget kontinuerligt får användas i trafik mellan olika länder. För sjöarbetscertifikatets giltighet krävs regelbundna inspektioner av fartyget. Inspektioner ska i praktiken utföras åtminstone vart tredje år. Antalet inspektioner kommer att öka både inom arbetarskyddsförvaltningen och inom sjöfartsförvaltningen. T.ex. fartyg som för finsk flagg men som inte alls trafikerar Finlands territorialvatten har för närvarande inte kunnat inspekteras så här ofta.

Antalet inspektioner beräknas alltså öka. År 2010 utfördes enligt arbetarskyddsförvaltningens tillsynsinformationssystem 72 sådana inspektioner av finska fartyg som skulle ha omfattats av tillämpningsområdet för sjöarbetskonventionens bestämmelser om sjöarbetscertifikat. Sammanlagt utfördes 122 arbetarskyddsinspektioner av fartyg under år 2010. Inspektionerna riktar sig inte jämnt mot hela fartygsbeståndet, utan vissa fartyg

inspekteras av olika orsaker oftare än andra. Till dessa orsaker hör t.ex. att fartyget konstaterats ha sådana brister som kräver efterhandstillsyn, att arbets- och vilotidsbestämelse efterlevnad kräver tillsyn eller att det är fråga om problematiska fartygstyper eller trafikområden. I regel utförs inspektionerna då fartygen befinner sig i Finland. Finska fartyg som endast trafikerar utomlands inspekteras endast sporadiskt. För närvarande finns det sju arbetarskyddsinspektörer som har specialiserat sig på arbetarskyddsinspektioner inom sjöfarten.

Inom arbetarskyddsförvaltningen har man beräknat att kostnaderna för en normal arbetarskyddsinspektion av en arbetsplats uppgår till ca tusen euro. Om behovet av fartygsinspektioner ökar, kommer kostnaderna att öka med ca 40 000 euro, fränsett kostnaderna för personalens arbetsinsats. Kostnaderna för inspektioner som utförs utomlands uppgår till ca 4 000 – 5 000 euro, beroende på var fartygen trafikerar. Antalet arbetarskyddsinspektioner som utförs i utlandet kommer att öka och i framtiden kommer det uppskattningsvis att utföras 4–6 inspektioner per år utomlands. Redaren är skyldig att ersätta de resekostnader som utlandsinspektionerna medför. Sådana myndighetsinspektioner som utförs på arbetsplatser i Finland är däremot avgiftsfria för arbetsgivaren. Det ökande antalet inspektioner som utförs utomlands kommer emellertid att öka kostnaderna både för redarna och för arbetarskyddsförvaltningen. I sin helhet kommer kostnaderna för arbetarskyddsförvaltningens del att stiga med åtminstone 70 000 euro, då ökningen av personalens arbetsinsats inte beaktas.

Enligt Sjöfartsverkets statistik fanns det 170 handelsfartyg i utlandstrafik år 2010. Nästan alla dessa fartyg omfattas av tillämpningsområdet för det sjöarbetscertifikat som avses i sjöarbetskonventionen, dvs. har en bruttodräktighet som överskrider 500. Arbetsmarknadsorganisationerna inom branschen uppskattar att Finlands handelsflotta kommer att växa under de närmaste åren. I detta fall kommer behovet av inspektioner att öka ytterligare. Med de nuvarande inspektörsresurserna blir man tvungen att omorganisera inspektionsverksamheten då allt fler inspektioner måste utföras inom sjöfartssektorn. De inspektörer som utför arbetarskydds-

inspektioner inom sjöfartssektorn har utbildning och arbetserfarenhet inom sjöfartsbranschen. I enlighet med vad som nämnts ovan finns det för närvarande fyra sådana inspektörer inom arbetarskyddsförvaltningen, men rekryteringen av nya arbetstagare pågår.

3.2 Konsekvenser för myndigheternas verksamhet

Propositionen har konsekvenser för den tillsyn som myndigheterna utövar. Föreskrifterna om regelbundna inspektioner av fartyg innebär att tillsynen över finska fartyg intensifieras. Propositionen innebär att tillsynen måste planeras noggrannare och att man inom tillsynsverksamheten i större utsträckning än förut kommer att koncentrera sig på att utöva tillsyn över arbetsplatserna inom sjöfarten.

Propositionen har också konsekvenser för samarbetet mellan arbetarskyddsmyndigheten och Trafiksäkerhetsverket, för sjöarbetscertifikatet och för den tillsyn som hänför sig till de mer ingående arbetarskyddsinspektionerna av utländska fartyg. För att samarbetet mellan myndigheterna emellan ska löpa smidigt krävs det även att man utarbetar gemensamma spelregler för hur inspektionerna ska kunna utföras på ett ändamålsenligt sätt.

3.3 Konsekvenser för olika befolkningsgruppers ställning

Propositionen har utarbetats så att den ska vara neutral, dvs. så att olika grupper av anställda som arbetar ombord på fartyg inte försätts i en ojämlik ställning. Propositionen har även utarbetats så att den är neutral med avseende på könen. Dessutom har man säkerställt att ingen försätts i en ojämlik ställning t.ex. på grund av sin etniska eller religiösa bakgrund, bl.a. genom kravet på att personer med skiftande etnisk eller religiös bakgrund ska serveras lämplig mat.

4 Beredningen av propositionen

4.1 Beredningsskeden och beredningsmaterial

Social- och hälsovårdsministeriet tillsatte den 2 december 2008 en arbetsgrupp för att

bereda författningar i anslutning till ratificeringen av ILO:s sjöarbetskonvention från år 2006 och ett eventuellt ikraftsättande av direktivförslaget (KOM(2008) 422 slutlig). I arbetsgruppen fanns representanter för social- och hälsovårdsministeriet, kommunikationsministeriet, arbets- och näringsministeriet samt arbetsmarknadsorganisationerna inom sjöfartsbranschen.

Arbetsgruppen kartlade de punkter i sjöarbetskonventionen och direktivet som står i strid med den gällande nationella lagstiftningen inom social- och hälsovårdsväsendets ansvarsområde, med undantag för sådana punkter som hänför sig till fastställande av sjömäns hälsotillstånd och läkarundersökningar samt social trygghet för sjömän. Arbetsgruppen fick också till uppgift att utarbeta förslag till sådana behövliga författningar inom social- och hälsovårdsministeriets ansvarsområde genom vilka hindren för ratificering av konventionen och ikraftsättande av det eventuella direktivet elimineras. Till uppdraget hörde dock inte att utarbeta författningsförslag gällande läkarundersökningar av sjömän eller godkännande av läkare som sjömansläkare. Arbetsgruppen skulle samordna sitt arbete med arbets- och näringsministeriets och kommunikationsministeriets aktuella lagberedningsprojekt, vars syfte likaså är att eliminera hindren för ratificeringen av konventionen och ikraftsättandet av det eventuella direktivet.

På basis av det arbete arbetsgruppen utfört fortgick beredningen av propositionen som tjänsteuppdrag vid social- och hälsovårdsministeriet. Under beredningens gång sammankom arbetsgruppen inofficiellt ännu två

gångar. Vid dessa sammankomster framförde Finlands Sjömansunion FSU, understödd av Finlands maskinbefälsförbund, som sin ståndpunkt att godkännanden för fartygets ritningar även i fortsättningen bör inhämtas hos den behöriga myndigheten. I propositionen har det föreslagits att detta förfarande ska avskaffas.

4.2 Remissyttrandet och hur de har beaktats

Propositionen har sänts på remiss till justitieministeriet, arbets- och näringsministeriet, kommunikationsministeriet, regionförvaltningsverkets ansvarsområde för arbetarskydd, Näringslivets centralförbund EK, Finlands Fackförbunds Centralorganisation FFC, Statens arbetsmarknadsverk, Kommunala arbetsmarknadsverket, Rederierna i Finland rf, Finlands Sjömansunion FSU rf, Finlands Skeppsbefälsförbund, Finlands Maskinbefälsförbund och delegationen för sjömansärenden.

Sammanlagt insändes tretton remissyttrandet som berörde lagförslagets innehåll. I remissyttrandena ifrågasattes i regel inte behovet av propositionen eller dess ändamålsenlighet. Remissinstansernas kommentarer gällde närmast enskilda bestämmelser i lagförslaget. De kompletterings- och ändringsförslag som framförts i remissyttrandena har i huvudsak beaktats i propositionen. Ett särskilt sammandrag har utarbetats över remissyttrandena.

Finlands ILO-delegation och delegationen för sjömansärenden har behandlat lagförslaget.

DETALJMOTIVERING

1 Lagförslag**1.1 Lag om fartygspersonalens arbets- och boendemiljö samt mathållningen ombord på fartyg**

1 kap. Allmänna bestämmelser

1 §. Lagens syfte. I ILO:s sjöarbetskonvention uttrycks en princip om att alla sjömän har rätt till en trygg arbetsmiljö. Dessutom kräver konventionen att sjömännen ska ha tillbörliga boendetrymmen och rekreationsmöjligheter ombord på fartyget, samt rätt till mat av god kvalitet. I enlighet med dessa principer föreslås det att lagen ska inledas med en bestämmelse om lagens syfte, som ska styra lagens tillämpning. Syftet med denna lag föreslås vara att säkerställa att fartygspersonalens arbets- och boendemiljö är sund och trygg samt att fartygspersonalen erbjuds tillbörlig mat och ges möjligheter till fritidssysselsättning och rekreation ombord på fartyget.

Det föreslås att kontinuerliga inspektioner ska utföras i syfte att säkerställa att fartygets boende- och arbetsutrymmen är sunda och trygga. Med hjälp av olika inspektioner ska det även säkerställas att lämplig mat serveras ombord på fartyget.

2 §. Lagens tillämpningsområde. Denna lag ska tillämpas på finska fartyg. På utländska fartyg ska sjöarbetskonventionen tillämpas då fartygen befinner sig på Finlands territorialvatten. Fartygets nationalitet bestäms i enlighet med sjölagens bestämmelser. Enligt sjölagen är ett fartyg finskt om det till mer än sex tiondedelar ägs av finska medborgare eller finska juridiska personer. Även en medborgare i en stat som hör till Europeiska ekonomiska samarbetsområdet eller en juridisk person med hemort inom en sådan stat kan, då denne äger mer än sex tiondedelar av fartyget, begära att fartyget ska godkännas som ett finskt fartyg.

Utgångspunkten är att lagen ska tillämpas på alla slags fartyg där fartygspersonal arbetar. Lagens tillämpningsområde omfattar emellertid inte statsägda fartyg som används

för försvars- eller gränsbevakningsuppgifter, bärplansbåtar, luftkuddefarkoster eller traditionsfartyg. Lagen tillämpas inte heller på fiskefartyg vars längd underskrider 24 meter. Med bärplansbåtar avses vattenfarkoster som färdas med hjälp av bärplan som monterats under fartygskroppen. Med luftkuddefarkoster avses farkoster som kan färdas på land, i vatten eller på is och som svävar på den luftkudde som bildas under farkostens botten. Till traditionsfartygen hör t.ex. fartyg som är byggda med hjälp av traditionella byggmetoder.

3 §. Förhållande till annan lagstiftning. Lagen föreslås innehålla en hänvisning till arbetarskyddslagen. Arbetarskyddslagen gäller enligt dess 2 § också sådant arbete som avses i sjömanslagen och som utförs ombord på finska fartyg. Då arbetarskyddslagen tillämpas på skeppsarbete kan arbetets särdrag beaktas. Med övriga författningar avses i detta sammanhang t.ex. livsmedelslagen (23/2006), som innehåller föreskrifter om de allmänna hygien- och kvalitetskrav som ställs på livsmedel, samt jord- och skogsbruksministeriets förordning om livsmedelshygienen i vissa livsmedelslokaler (28/2009), vilka kan bli tillämpliga i samband med mathållningen.

Paragrafens 2 mom. föreslås innehålla en hänvisning till det som särskilt föreskrivs om fartygets sjösäkerhet och om den tillsyn som utövas av Trafiksäkerhetsverket. Med denna hänvisning avses lagen om fartygs tekniska säkerhet och säker drift av fartyg (1686/2009, nedan fartygssäkerhetslagen). I fartygssäkerhetslagen finns föreskrifter om tekniska säkerhetskrav för fartyg, fartygets lastlinjer, inspektion av fartyg, skeppsmätning och säker drift av fartyg.

4 §. Definitioner. I denna paragraf definieras de begrepp som används i lagen.

När det gäller definitionen av fartygets bruttodräktighet används formeln i bilaga I till 1969 års internationella skeppsmätningkonvention (FördrS 31/1982).

Med fartygspersonal avses personal som med stöd av ett anställningsförhållande eller annars arbetar eller utför sysslor ombord på

ett fartyg. Till dem som inte arbetar med stöd av ett anställningsförhållande hör t.ex. självständiga företagare och praktikanter som regelbundet utför sysslor ombord på fartyget. Med fartygspersonal avses detsamma som i definitionen av sjömän i ILO:s sjöarbetskonvention och i rådets direktiv 2009/13/EG. Definitionerna motsvarar således varandra till sitt innehåll. Eftersom definitionen av sjömän emellertid inte är entydig, har man strävat efter att precisera den i ILO:s resolution från år 2006 (Resolution concerning information on occupational groups). Enligt denna definition kan personer som tillfälligt arbetar ombord på ett fartyg falla utanför sjömansbegreppet. Till dessa personer hör t.ex. personer som utför tillfälligt inspektions- eller servicearbete eller annat därmed jämförbart arbete ombord på ett fartyg. Lotsar betraktas inte heller som sjömän. Även om det är fråga om kortvarigt arbete kan de som arbetar på fartyget betraktas som sjömän i sådana fall där arbetet ombord på fartyget utförs regelbundet. Det spelar inte heller någon roll om arbetet är av betydelse med avseende på sjöfarten eller inte. Personer som regelbundet tillbringar längre perioder ombord på ett fartyg kan i enlighet med ILO:s sjöarbetskonvention betraktas som sjömän trots att deras uppgifter inte ansluter sig till sjöfarten. T.ex. personer som är specialiserade på reparation och underhåll av fartyget och som arbetar ombord på ett visst fartyg då det är i trafik kan betraktas som sjömän. I resolutionen uppräknas sådana faktorer som ska beaktas då man avgör huruvida en person betraktas som sjöman eller inte. Till de faktorer som ska beaktas hör den tid personen i fråga tillbringar ombord på fartyget, det huvudsakliga arbetsstället (ombord på fartyget/i land), syftet med det arbete som utförs ombord på fartyget samt skyddsbehovet.

Med redare avses den som äger eller hyr hela fartyget eller någon annan fysisk eller juridisk person, såsom ett servicerederi, som har övertagit ansvaret för fartygets drift och åtagit sig att svara för alla förpliktelser som hänför sig till fartyget. I de internationella sjöfartskonventionerna är begreppet redare en allmänt använd term. Begreppet redare grundar sig på regel I/1 1.23 i STCW-konventionen och på artikel 1.26 i direktivet

om minimikrav på utbildning för sjöfolk 2008/106/EG.

Verksamheten ombord på fartyget kan ordnas på flera olika sätt. I praktiken fungerar redaren ofta också som arbetsgivare. Redaren är då bunden av alla de bestämmelser som enligt arbetslagstiftningen gäller arbetsgivaren. Vidare är redaren avtalspart i förhållande till den fartygspersonal som inte är anställd på fartyget och berörs även i denna egenskap av de frågor som regleras i lagförslaget. Fartyget har sådan personal som inte är anställd på fartyget t.ex. då restaurangverksamheten sköts av en restaurangföretagare som har egna anställda. Självständiga näringsidkare, t.ex. frisörer, kan likaså bedriva verksamhet ombord på fartyget.

Redaren företräds ombord på fartyget av fartygets befälhavare, om inte redaren själv fungerar som befälhavare för fartyget. Ett fartyg kan också utgöra en sådan gemensam arbetsplats som avses i 49 § i arbetarskyddslagen, där redaren utövar den huvudsakliga bestämmanderätten på det sätt som föreskrivs i arbetarskyddslagen.

Med arbetsmiljö avses alla fartygets inre och yttre utrymmen där arbete utförs, personalutrymmen, de fysiska förhållandena och utrustningen i dessa utrymmen samt utrymmenas förbindelseleder.

Med bostadsutrymmen avses sådana utrymmen som fartygspersonalen använder under sin fritid ombord på fartyget. Till dessa utrymmen hör t.ex. sov- och daghytter, mässrum, sanitetsutrymmen, rekreations- och fritidsutrymmen, sjukhytter samt gångar i anslutning till dessa utrymmen. Det bör noteras att vissa utrymmen kan vara både arbetsutrymmen och bostadsutrymmen.

Med fartygets befäl avses personer i chefsställning. Till dessa personer hör t.ex. fartygets befälhavare, överstyrman, maskinchef och maskinmästare.

2 kap. Fartygets planering samt inspektioner och utlåtanden

5 §. Arbets- och bostadsutrymmenas planering. Det centrala syftet med den föreslagna lagen är att säkerställa att fartygets arbets- och bostadsutrymmen uppfyller de graven, som gäller hälsa och säkerhet. Eftersom det är dyrt och ibland t.o.m. omöjligt att i efter-

hand åtgärda missförhållanden, är det ändamålsenligt att frågor som berör fartygspersonalens hälsa och säkerhet uppmärksammas tillräckligt väl redan i samband med fartygets planering.

Redaren bär det huvudsakliga ansvaret för att fartygets arbets- och bostadsutrymmen samt de maskiner, arbetsredskap och andra anordningar som används i dessa utrymmen planeras och konstrueras så att de inte medför fara eller olägenhet för fartygspersonalens hälsa eller säkerhet. Redaren ska ge planeraren tillräcklig information med avseende på planeringsobjektets sundhet och trygghet. En yrkeskunnig planerare förväntas naturligtvis också känna till de gällande kraven och anvisningarna. Fartygsplaneringen utförs emellertid inte alltid i Finland utan den kan också ske utomlands.

Utöver den föreslagna bestämmelsen ska också andra föreskrifter om planeringen samt god planeringspraxis iakttas. Vid planeringen och tillverkningen av maskiner ska också det som särskilt föreskrivs om dessa frågor iakttas.

Den föreslagna paragrafen gäller förutom planeringen av helt nya fartyg också den situation där väsentliga ändringar av ett fartyg planeras.

6 §. Ibruktagningensinspektion. Denna paragraf föreslås innehålla föreskrifter om den ibruktagningensinspektion som ska utföras på fartyget. Paragrafen motsvarar de gällande föreskrifterna i 5 § i arbetsmiljöbeslutet och 5 § i boendeförordningen. Redaren föreslås vara skyldig att framställa en begäran om att arbetarskyddsmyndigheten ska inspektera fartyget. En sådan s.k. ibruktagningensinspektion ska utföras både på nya fartyg som tillverkas för att föra finsk flagg och på sådana fartyg som köps begagnade och som övergår till finsk flagg. Inspektionen ska i mån av möjlighet genomföras innan fartyget tas i bruk, dock senast sex månader efter ibruktagandet.

Vid ibruktagningensinspektionen säkerställer man att fartygets arbets- och bostadsutrymmen är förenliga med de författningar och krav som gäller utrymmenas sundhet och trygghet. Samtidigt säkerställer man också att fartyget uppfyller de krav som ställs för att sjöarbetscertifikat ska beviljas, till den del

det är fråga om att arbets- och boendetrymmena motsvarar de föreskrivna kraven.

7 §. Periodisk inspektion. Denna paragraf föreslås innehålla föreskrifter om de periodiska inspektioner som ska utföras på fartygen. Ett fartyg vars bruttodräktighet överskrider 200 ska inspekteras åtminstone vart tredje år efter att det tagits i bruk. För övriga fartygs del ska inspektioner i enlighet med tillsynslagen utföras så ofta och så effektivt som det med tanke på fartygspersonalens hälsa och säkerhet är nödvändigt.

Arbetarskyddsmyndigheten har till uppgift att granska att fartygets arbets- och bostadsutrymmen inte medför olägenhet eller fara för fartygspersonalens säkerhet eller hälsa. Vid inspektionen ska myndigheten också kontrollera att fartyget iakttar sjöarbetscertifikatets krav när det gäller sådana frågor som hör till arbetarskyddsmyndighetens behörighet. Samtidigt ska myndigheten även granska att fartyget har tillräckliga förråd av livsmedel och dricksvatten samt att maten lämpar sig för personer som hör till olika kulturella och religiösa grupper.

8 §. Utlåtande till Trafiksäkerhetsverket för utfärdande av sjöarbetscertifikat. Denna paragraf föreslås innehålla en hänvisning till fartygssäkerhetslagen, som innehåller föreskrifter om beviljande av sjöarbetscertifikat. Ett sjöarbetscertifikat är ett sådant intyg som avses i regel 5.1.3 i sjöarbetskonventionen. Till sjöarbetscertifikatet hänför sig en tvådelad deklaraionsdel, där redaren i den ena delen försäkrar att sjöarbetskonventionens bestämmelser iakttas och myndigheten i den andra delen konstaterar att bestämmelserna har iakttagits. För beviljande av sjöarbetscertifikat ska en inspektion utföras på fartyget, genom vilken man säkerställer att fartyget uppfyller kraven i de nationella lagar och föreskrifter genom vilka sjöarbetskonventionen har satts i kraft.

Det sjöarbetscertifikat som avses i sjöarbetskonventionen beviljas av Trafiksäkerhetsverket. En förutsättning för att sjöarbetscertifikat ska beviljas är att Trafiksäkerhetsverket har konstaterat att det inte finns några hinder för beviljande av sjöarbetscertifikat när det gäller de frågor som hör till dess behörighet, samt att arbetarskyddsmyndigheten likaså för sin del i sitt utlåtande till Trafiksäkerhetsverket har konstaterat att de frågor

som nämns i bilaga A5-1 till sjöarbetskonventionen är förenliga med sjöarbetskonventionens bestämmelser, till den del de hör till arbetarskyddsmyndighetens behörighet. Utlåtandet ges av den arbetarskyddsmyndighet som enligt lagen om regionförvaltningsverken (896/2009) har hand om regionförvaltningsverkets ansvarsområde för arbetarskyddsavgifter.

9 §. Avgift för ibruktagningensinspektion och resekostnadsersättning. Denna paragraf föreslås innehålla föreskrifter om den avgift som tas ut för fartygets ibruktagningensinspektion. Det finns vedertagna förfaranden och avgiftsgrunder för förhandsinspektioner av fartyg (ibruktagningensinspektion). En förhandsinspektion av ett fartyg är en sådan offentlig-rättslig prestation som avses i 6 § 2 mom. i lagen om grunderna för avgifter till staten (150/1992), för vilken avgiften bestäms i enlighet med självkostnadsvärdet i varje enskilt fall. Avgiften, som fastställs från fall till fall, grundar sig på den tid som använts för arbetet. Priset för en arbetstimme, som för närvarande är 35 euro, regleras i statsrådets förordning om avgifter till regionförvaltningsverket (1145/2009).

De inspektioner som hör till den regelbundna tillsynen över arbetsplatserna (periodiska inspektioner) är avgiftsfria för redaren. Om en sådan inspektion utförs då fartyget befinner sig utanför Finlands territorialvatten, kan en ersättning för resekostnaderna tas ut hos sökanden på det sätt som föreskrivs i statens resereglemente. Denna paragraf motsvarar 5 § i det gällande arbetsmiljöbeslutet.

3 kap. Arbetsmiljö

10 §. Arbetsmiljö. Paragrafens 1 mom. föreslås innehålla en grundläggande bestämmelse som förpliktar redaren att se till att fartygets arbetsmiljön uppfyller kraven på sundhet och trygghet. Av redaren krävs i enlighet med arbetarskyddslagen kontinuerlig aktivitet för identifiering och bedömning av eventuella olägenheter och riskfaktorer i arbetsmiljön. När det gäller sådana arbetsutrymmen som har hyrts ut till självständiga företagare svarar redaren för att utrymmena överläts till företagaren i tillbörligt skick. Om företagaren har egna anställda, ansvarar företagaren för att de maskiner och andra arbets-

redskap som används i arbetet är i tillbörligt skick med tanke på arbetarskyddet.

Paragrafens 2 mom. föreslås innehålla ett bemyndigande med stöd av vilket närmare föreskrifter får utfärdas om sådana faktorer som inverkar på arbetsmiljöns trygghet och sundhet ombord på fartyget. Genom den statsrådsförordning som ska utfärdas med stöd av bemyndigandet har man för avsikt att uppdatera och i stor utsträckning vidmakthålla de gällande statsrådsbeslut som innehåller föreskrifter om arbetsmiljön på fartyg (417/1981) och ordningsregler för skeppsarbete (418/1981).

4 kap. Bostadsutrymmen och rekreationsmöjligheter

11 §. Bostadsutrymmen. Paragrafens 1 mom. föreslås innehålla föreskrifter om redarens skyldighet att se till att de utrymmen som är avsedda för fartygspersonalens boende är ändamålsenliga. Ändamålsenliga bostadsutrymmen uppfyller bl.a. de föreskrivna säkerhetskraven. Med tanke på att fartygspersonalen ibland bor ombord på fartyget flera veckor i sträck är det viktigt att bostadsutrymmena är ändamålsenliga.

Bostadsutrymmenas ändamålsenlighet och trivsamt påverkas också av var utrymmena är belägna. Beträffande bostadsutrymmenas placering finns det i 1 mom. en hänvisning till föreskrifterna i Internationella sjöfartsorganisationen IMO:s SOLAS-konvention samt anvisningar om specialfartyg från år 1983. Enligt reglerna 2 e och 2 f i SOLAS-konventionen krävs det att sovhytterna ska placeras ovanför lastlinjen, i mån av möjlighet i fartygets mellandel eller akter. Övriga faktorer som inverkar på bostadsutrymmenas ändamålsenlighet är t.ex. tillräcklig rums höjd, utrymmenas isolering, vilka material som använts, fungerande belysning och avloppsinstallationer samt beaktandet av de krav som hänför sig till bostadsutrymmenas sundhet och trygghet.

Paragrafens 2 och 3 mom. föreslås innehålla föreskrifter om sovhytterna. Enligt huvudregeln ska fartyget erbjuda var och en som hör till fartygspersonalen en egen sovhytt. På passagerarfartyg kan det dock ibland, på grund av den stora personalmängden, vara besvärligt att erbjuda varje besättningsmed-

lem en egen hytt. Därför föreslås 2 mom. innehålla föreskrifter om möjligheten att avvika från den nämnda huvudregeln för passagerarfartygs del. Med passagerarfartyg avses i enlighet med fartygssäkerhetslagen fartyg som används för handelssjöfart och som medför fler än tolv passagerare. Som handelssjöfart betraktas allmänt all fartygsverksamhet som sker i förtjänstsyfte eller annars mot ersättning. Den vanligaste verksamheten utgörs av last- och passagerartransport. Som handelssjöfart betraktas därutöver även t.ex. bogsering, isbrytning och fiske samt räddnings- och biståndsverksamhet. Uthyrning av fartyg ska likaså betraktas som handelssjöfart, liksom användning av fartyget som restaurangfartyg i det fall där fartyget fortfarande är sjödugligt. Med passagerare avses alla personer ombord på fartyget med undantag för fartygets befälhavare och besättningsmedlemmar och andra personer som i någon egenskap är anställda eller sysselsatta ombord på ett fartyg för fartygets behov, samt barn som är yngre än ett år. Från kravet på egna sovhytter ska man dessutom kunna avvika med stöd av ett sådant undantagslov som arbetarskyddsmyndigheten kan bevilja specialfartyg och fartyg med en bruttodräktighet som underskrider 1 000, under förutsättning att de behöriga sjöfartsorganisationerna har blivit hörda. Fartyg av denna storleksklass har vanligtvis en besättning som omfattar ca 6 - 8 personer. Specialfartyg definieras på samma sätt som i fartygssäkerhetslagen. I fartygssäkerhetslagen definieras specialfartyg som mekaniska självgående fartyg som utöver besättningsmedlemmarna medför fler än tolv personer med specialuppdrag ombord och som används för vetenskaplig forskning, sjöpersonalutbildning, kabelläggning, sjöräddning av fartyg och annan egendom, eller för något annat motsvarande specialändamål. De uppgifter som nämns i definitionen är avsedda som en exempelförteckning, vilket innebär att specialfartyg också kan ha andra motsvarande uppgifter.

Yrkesstudierna i sjöfart kräver nuförtiden regelbunden praktik ombord på fartyg. På många fartyg finns därför kontinuerligt praktikanter som också behöver hytter. Detta bör även beaktas i samband med planeringen av fartyget, fartygspersonalens dimensionering och fartygets trafikområde.

Paragrafens 4 mom. föreslås innehålla föreskrifter om möjligheten att genom förordning av statsrådet utfärda närmare föreskrifter om bostadsutrymmena.

12 §. Inspektion av bostadsutrymmen. Sjöarbetskonventionen kräver att fartygets befälhavare eller en person som befälhavaren utsett för uppdraget regelbundet ska inspektera fartygets bostadsutrymmen. Denna paragraf föreslås således innehålla föreskrifter om inspektion av fartygspersonalens bostadsutrymmen. En sådan inspektion ska kunna utföras endast om det finns skäl att misstänka att bostadsutrymmena inte uppfyller kraven på trygghet eller sundhet eller om inspektionen är nödvändig för att säkerställa att bostadsutrymmena är dugliga för boende. Fartygets befälhavare föreslås ha rätt att utföra en sådan inspektion. Det krävs emellertid att åtminstone en företrädare för fartygspersonalen ska vara närvarande vid inspektionen. En anteckning om inspektionen ska göras i skeppsdagboken.

13 §. Rekreationsutrymmen. Denna paragraf föreslås innehålla föreskrifter om skyldigheten att tillhandahålla ändamålsenliga utrymmen för rekreation och fritid. Då fartygspersonalen bor ombord på fartyget är det viktigt att personalen har möjligheter att tillbringa sin fritid också någon annanstans än i sovhytten. Rekreationsmöjligheterna kan självfallet variera avsevärt beroende på fartygets storlek och ålder samt omfattningen av den fritid som tillbringas ombord på fartyget. För fartygspersonalens rekreation och fritid behövs förutom ändamålsenliga utrymmen, t.ex. samlingsrum, gym och bibliotek, även tillbörlig utrustning, såsom underhållningselektronik.

Boende- och rekreationsutrymmenas trivsamhet och ändamålsenlighet påverkas bl.a. av utrymmenas placering, storlek och underhåll samt av utrymmenas fysiska egenskaper. Paragrafens 2 mom. föreslås innehålla ett bemyndigande med stöd av vilket närmare föreskrifter kan utfärdas om sådana faktorer som inverkar på utrymmenas ändamålsenlighet.

5 kap. Mat och mathållning

14 §. Mat. Denna paragraf föreslås innehålla föreskrifter om redarens skyldighet att

ordna avgiftsfri bespisning för fartygspersonalen. En nyhet i förhållande till det som föreskrivits förut är att det inte tidigare funnits någon bestämmelse om att måltiderna ska vara avgiftsfria. I praktiken är det dock inget nytt att maten är avgiftsfri, eftersom Fartygspersonalen även för närvarande erbjuds gratis måltider. Av regel 3.2.2 i sjöarbetskonventionen framgår det att sjömännen har rätt till fri kost.

Paragrafen föreslås också innehålla föreskrifter om hurdan mat och dryck som ska serveras ombord på fartyget. Då fartyget förses med mat och dryck ska personalens skiftande kulturella och religiösa bakgrund samt olika hälsofaktorer beaktas. De kulturella och religiösa faktorerna inverkar på hurdan mat som serveras, medan hälsofaktorerna ställer krav på matens kvalitet. Dessutom bestäms det att det ska finnas tillräckligt med mat och dryck samt att maten ska vara av god kvalitet och närande.

Paragrafens 2 mom. föreslås innehålla ett bemyndigande med stöd av vilket närmare föreskrifter får utfärdas om maten och dricksvattnet.

15 §. Mathållning. Denna paragraf föreslås innehålla föreskrifter om de faktorer med hjälp av vilka man säkerställer att den mat som serveras på fartyget är duglig att avnjutas av fartygspersonalen. Enligt paragrafens 1 mom. ska redaren se till att de utrymmen som är avsedda för tillredning, servering och förvaring av mat är ändamålsenliga och tillräckliga. Dessa faktorer påverkas naturligtvis av fartygets och fartygspersonalens storlek samt av trafikområdet. Genom kravet på att mat och dryck ska hanteras korrekt säkerställer man att maten inte förfärs.

Paragrafens 2 mom. föreslås innehålla föreskrifter om den yrkesskicklighet som krävs av dem som svarar för tillredningen av maten. Yrkesskickligheten förutsätter bl.a. kunskaper i praktisk matlagning, kunskap om livsmedelshygien, personlig hygien och korrekt förvaring av mat samt om hygien i anslutning till tillredningen och serveringen av mat. I statsrådets förordningen om fartygs bemanning och fartygspersonalens behörighet (1797/2009) finns bl.a. föreskrifter om behörighetsbrev för personer som arbetar på ekonomiavdelningen och för fartygskockar,

samt om förutsättningarna för att behörighetsbrev ska utfärdas.

Paragrafens 3 mom. föreslås innehålla ett bemyndigande med stöd av vilket närmare föreskrifter kan utfärdas om kosthållningen på fartyg.

16 §. Matdagbok. Denna paragraf föreslås innehålla föreskrifter om skyldigheten att föra matdagbok. Matdagboken ska föras av fartygets befälhavare eller av en person som denne bemyndigats för uppgiften. Kostdagboken innehåller bl.a. information om frågor som hänför sig till matens kvantitet och hälsosamhet. På passagerarfartyg med gemensam mathållning för passagerarna och fartygspersonalen behöver dock ingen särskild matdagbok föras.

17 §. Inspektion av mathållningen. Genom inspektion av mathållningen säkerställer man att den mat som serveras fartygspersonalen är hälsosam och trygg att avnjuta. Paragrafens 1 mom. föreslås innehålla föreskrifter om sådana inspektioner. Vid inspektionerna ska fartygets befälhavare eller någon annan som hör till befälet samt den person som svarar för matförsörjningen närvara. I samband med inspektionerna av fartygets förråd av mat och dryck ska man bl.a. granska matens mängd med beaktande av resans längd och karaktär, de krav som fartygspersonalens tro och kultur eventuellt ställer på maten, samt matens näringsvärde och mångsidighet. Vid inspektionerna ska man även kontrollera att de utrymmen och anordningar som används för förvaring och hantering av mat och dricksvatten är ändamålsenliga och i tillbörligt skick. Dessutom ska man granska att de redskap som används för tillredning och servering av mat är ändamålsenliga, liksom fartygets kök.

Paragrafens 2 mom. föreslås innehålla föreskrifter om att företrädare för fartygspersonalen ska ha möjlighet att på begäran delta i en sådan inspektion som avses i 1 mom. En anteckning om inspektionen ska göras i skeppsdagboken.

6 kap. Tillsyn och myndighetssamarbete

18 §. Tillsyn över lagens efterlevnad. Paragrafens 1 mom. föreslås innehålla en bestämmelse som innebär att den föreslagna lagen omfattas av arbetarskyddsmyndighetens

tillsyn. Regionförvaltningsverkets ansvarsområde för arbetarskyddsuppgifter kommer att fungera som den arbetarskyddsmyndighet som svarar för tillsynen. Den föreslagna paragrafen innehåller också en hänvisning till tillsynslagen. I tillsynslagen finns bl.a. bestämmelser om de förfaranden som arbetarskyddsmyndigheterna iakttar då de utövar tillsyn över efterlevnaden av de bestämmelser som hör till deras behörighet. En inspektion kan utföras på initiativ av arbetarskyddsmyndigheten eller med anledning av ett kundinitiativ eller en begäran om handräckning av Trafiksäkerhetsverket.

Paragrafens 2 mom. föreslås innehålla föreskrifter om tillsynen över utländska fartyg. För utländska fartygs del ska arbetarskyddsmyndigheten utöva tillsyn över att fartyget uppfyller de krav som sjöarbetskonventionen ställer, bl.a. när det gäller anställningsvillkoren, arbetsförhållandena och bostadsutrymmena. Trafiksäkerhetsverket utför inspektioner av utländska fartyg i finska hamnar, i första hand dokumentkontroller. Varje år utförs ett visst antal sådana inspektioner, som grundar sig på direktivet om hamnstatskontroll. Ifall uppenbara brister konstateras på fartyget utförs en mer ingående inspektion. En sådan inspektion kan gälla fartygets arbets- och boendemiljö. I detta fall begär Trafiksäkerhetsverket handräckning av arbetarskyddsmyndigheten för den mer ingående inspektionen. Arbetarskyddsinspektörerna kommer endast på begäran av Trafiksäkerhetsverket att utföra sådana mer ingående hamnstatsinspektioner.

Om det vid en mer ingående inspektion upptäcks att fartyget inte motsvarar sjöarbetskonventionens krav och förhållandena på fartyget uppenbart äventyrar fartygspersonalens säkerhet och hälsa, ska fartyget enligt regel 5.2.1 i sjöarbetskonventionen förhindras gå till sjöss. På det nationella planet utövas denna s.k. stoppningsrätt av Trafiksäkerhetsverket.

Samarbetet myndigheterna emellan regleras i 19 § i lagförslaget. Arbetarskyddsinspektören ska i sin inspektionsberättelse rapportera om de eventuella missförhållanden som strider mot sjöarbetskonventionen och överlämna inspektionsberättelsen till inspektionsobjektet och till sjöfartsinspektören.

19 §. Samarbete och handräckning. Paragrafens 1 mom. föreslås innehålla föreskrifter om arbetarskyddsmyndighetens och Trafiksäkerhetsverkets inbördes skyldighet att ge varandra handräckning vid tillsynen över de bestämmelser som gäller fartyg. För att tillsynen ska vara effektiv måste myndigheterna kunna utbyta nödvändig information också om sekretessbelagda frågor. Föreskrifter om detta föreslås därför ingå i 1 mom. En bestämmelse om motsvarande möjlighet att utbyta information finns t.ex. i 120 § i lagen om säkerhet vid hantering av farliga kemikalier och explosiva varor (390/2005).

Paragrafens 2 mom. föreslås innehålla en bestämmelse där arbetarskyddsmyndigheten och Trafiksäkerhetsverket förpliktas att vid behov utföra gemensamma inspektioner som hänför sig till beviljandet av sjöarbetscertifikat och s.k. hamnstatsinspektioner av utländska fartyg. När det gäller fartyg som för finsk flagg inspekterar båda myndigheterna fartygen var för sig inom ramen för sina egna befogenheter, men det kan ibland vara ändamålsenligt att sådana inspektioner som hänför sig till sjöarbetscertifikat utförs gemensamt.

Paragrafens 3 mom. föreslås likaså innehålla en bestämmelse som förpliktat sjöfarts- och arbetarskyddsmyndigheterna att samarbeta. Myndigheterna ska enligt detta moment informera varandra om sådana försummelser eller missförhållanden som de har iakttagit i samband med sina egna inspektioner.

Då arbetarskyddsmyndigheten informeras om behovet av inspektion av arbets- eller bostadsutrymmena på ett utländskt fartyg, ska arbetarskyddsmyndigheten agera omedelbart. Fartyget får inte hållas kvar i hamnen längre än nödvändigt.

Den inspektionsberättelse som utarbetas över inspektionen ska överlämnas till fartyget och till Trafiksäkerhetsverket. Ifall sådana allvarliga brister som äventyrar fartygspersonalens liv eller hälsa iakttas på fartyget, ska fartyget i inspektionsberättelsen uppmanas åtgärda bristerna omedelbart och Trafiksäkerhetsverket ombes vidta sådana åtgärder som regleras i 4 kap. i lagen om tillsyn över fartygssäkerheten (1995/370).

7 kap. Straffbestämmelser och behörig domstol

20 §. Sjöarbetsförseelse. I 47 kap. 1 § i strafflagen föreskrivs straff för arbetarskyddsbrott. Straffet för arbetarskyddsbrott är böter eller fängelse i högst ett år. Paragrafen om sjöarbetsförseelser är avsedd att tillämpas på sådana enstaka förseelser vars klanderbarhet är ringa och som inte blir straffbara såsom arbetarskyddsbrott. Straff för sjöarbetsförseelse ska dömas ut för försummelser av skyldigheten att anmäla fartyget för ibruktagningsinspektion, föra matdagbok eller hålla författningarna framlagda.

21 §. Behörig domstol. På grund av branschens specifika karaktär har man i de lagar som gäller sjöfart vanligtvis tagit in föreskrifter om vilken domstol som är territoriellt behörig att behandla de aktuella frågorna. Det är möjligt att också den föreslagna lagen föranleder tvistemål. Ett tvistemål kan t.ex. uppkomma om en anställd väcker skadeståndstalan mot redaren med anledning av att denne har försummat en sådan skyldighet som grundar sig på denna lag. Därför är det motiverat att en bestämmelse om den behöriga domstolen tas in i den föreslagna lagen. Vilken domstol som är behörig att behandla tvistemål eller brottmål som grundar sig på denna lag ska avgöras i enlighet med bestämmelserna i 21 kap. i sjölagen.

De paragrafer som i praktiken kommer att bli tillämpliga är 21 kap. 1 § i sjölagen där sjörättsdomstolarna räknas upp, 3 § som gäller behörig domstol i tvistemål, 7 § som gäller talan mot befälhavaren och redaren samt 9 § som gäller behörig domstol i brottmål. De nämnda forumen är ovillkorliga och det är således inte möjligt att ingå giltiga forumavtal.

8 kap. Särskilda bestämmelser

22 §. Framläggande av lagen på arbetsplatsen. Enligt denna paragraf ska lagen och de bestämmelser som utfärdats med stöd av den samt sjöarbetskonventionen vara framlagda för fartygspersonalen på arbetsplatsen. Bestämmelserna ska vara framlagda på ett lämpligt ställe som fartygspersonalen känner till och där det är möjligt för personalen att göra sig förtrogen med dem. Bestämmelserna

kan också finnas tillgängliga i elektronisk form, förutsatt att alla anställda har en faktisk möjlighet att ta del av innehållet i bestämmelserna. Också sådana anställda som arbetar någon annanstans än på ett fast arbetsställe ska ha möjlighet att ta del av bestämmelsernas innehåll.

23 §. Ikraftträdande. Denna paragraf föreslås innehålla en sedvanlig ikraftträdandebestämmelse. Lagens 2 § 2 mom. och 18 § 2 mom., som gäller sjöarbetskonventionen, skulle dock träda i kraft först vid en tidpunkt som fastställs i förordning av statsrådet. Om ikraftträdandet av bestämmelser gällande sjöarbetskonventionen kan bestämmas nationellt först efter att sjöarbetskonventionen har trätt i kraft internationellt. Dessutom föreslås paragrafens 2 mom. innehålla en bestämmelse som preciserar när lagen 11 § 2 och 4 mom. ska börja tillämpas. Det föreslås att lagen ska tillämpas på fartyg vars köl har sträckts sex månader efter lagens ikraftträdande.

1.2 Lagen om ändring av 48 § i arbetarskyddslagen

I 48 § i arbetarskyddslagen finns föreskrifter om arbetstagarnas personalrum. Enligt 3 mom. i denna paragraf ska det vid skeppsarbete ordnas ändamålsenlig inkvartering för arbetstagarna ombord på fartyget. Enligt 4 mom. kan närmare bestämmelser om bostadsutrymmen ombord på fartyg utfärdas genom förordning av statsrådet. Den föreslagna lagen om fartygspersonalens arbets- och boendemiljö samt kosthållningen ombord på fartyg innehåller emellertid föreskrifter om ändamålsenliga bostadsutrymmen på fartyg. Med fartygspersonal avses i den föreslagna lagen också sådana arbetstagare som avses i 48 § i arbetarskyddslagen.

1.3 Lagen om ändring av 47 kap. 1 och 8 § i strafflagen

I 47 kap. 1 § i strafflagen föreskrivs straff för arbetarskyddsbrott. Eftersom det i den föreslagna lagen föreskrivs straff för sådana förseelser som i arbetarskyddshänseende kan anses vara ringa, finns det skäl att med anledning av detta införa behövliga ändringar i 47 kap. 1 och 8 § i strafflagen.

1.4 Lagen om ändring av lagen om tillsynen över arbetarskyddet och om arbetarskyddssamarbete på arbetsplatsen

I sjöarbetskonventionen finns föreskrifter om skyddskommittéer och skyddsombud. Fartyget ska ha en skyddskommitté och ett skyddsombud om det har en besättning på minst fem personer. Detta krav avviker från motsvarande bestämmelse i tillsynslagen, som därför ska ändras.

2 Närmare bestämmelser och föreskrifter

Den föreslagna lagen innehåller fullmaktsbestämmelser där statsrådet bemyndigas utfärda närmare bestämmelser om arbets- och bostadsutrymmena (10 och 11 §) samt om kosten och kosthållningen (14 och 15 §) ombord på fartyg. Dessa fullmaktsbestämmelser motsvarar de krav som grundlagen ställer.

3 Ikraftträdande

De föreslagna lagarna avses träda i kraft så snart som möjligt.

4 Förhållande till grundlagen och lagstiftningsordning

Vid beredningen av den föreslagna lagen har grundlagens bestämmelser om de grundläggande fri- och rättigheterna beaktats. I 14 § i den föreslagna lagen förpliktas redaren se till att fartygspersonalens kulturella och religiösa bakgrund beaktas i samband med fartygets matförsörjning. Denna bestämmelse är förenlig med 11 § i grundlagen som gäller religions- och samvetsfrihet.

I 12 § i lagförslaget ges fartygets befälhavare rätt att inspektera fartygspersonalens bostadsutrymmen, om det finns anledning att misstänka att de inte uppfyller kraven på trygghet eller sundhet eller om inspektionen är nödvändig för att säkerställa att bostadsutrymmena är dugliga för boende. Denna bestämmelse är av betydelse med avseende på

hemfridsskyddet som regleras i 10 § i grundlagen. Utgångspunkten är att alla utrymmen som används för stadigvarande boende omfattas av det hemfridsskydd som avses i 10 § i grundlagen. Enligt 10 § 3 mom. i grundlagen är det möjligt att genom lag bestämma om åtgärder som ingriper i hemfriden, om det är nödvändigt för att de grundläggande fri- och rättigheterna ska kunna tryggas eller för att brott ska kunna utredas. För att det ska vara möjligt att i vanlig lagstiftningsordning föreskriva att inspektioner ska kunna utföras i fartygets bostadsutrymmen krävs det således i enlighet med det ovan sagda att någon annan grundläggande fri- eller rättighet tryggas med hjälp av inspektionerna. Syftet med de föreslagna inspektionerna är att trygga den rätt till liv och trygghet som garanteras i 7 § i grundlagen. Grundlagsutskottet har nyligen tagit ställning till inspektioner av utrymmen som omfattas av hemfridsskyddet (GrUU 43/2010 rd). Enligt grundlagsutskottets ståndpunkt finns det med tanke på de grundläggande fri- och rättigheterna godtagbara grunder för regleringen ifall man genom inspektionerna strävar efter att förbättra fartygets, de ombordvarandes och lastens säkerhet.

Den ovan nämnda inspektionsrätten tillkommer enligt lagförslaget fartygets befälhavare. I 124 § i grundlagen finns föreskrifter om överföring av offentliga förvaltningsuppgifter på andra än myndigheter. Grundlagsutskottet har i sin praxis konstaterat att sådana inspektionsbefogenheter som omfattar hemfridsskyddade platser medför rätt att på ett betydande sätt ingripa i det hemfridsskydd som garanteras i grundlagen, samt att sådana befogenheter inte kan anförtros privata aktörer genom vanlig lag. Utskottet har ansett att de bostadsutrymmen som finns i fordon ligger i ett slags gråzon när det gäller hemfridsskyddet och konstaterat att det är möjligt att också andra aktörer än myndigheter kan äga tillträde till bostadsutrymmen i fordon. Grundlagsutskottet har i sitt utlåtande om förslaget till lag om sjöarbetsavtal (GrUU 43/2010) konstaterat att bestämmelsen om fartygets befälhavares rätt att inspektera utrymmen som arbetstagarna förfogar över måste preciseras så att ingen annan än fartygets befälhavare eller ordningsvakter, utöver myndigheterna, får utföra inspektioner i ut-

rymmen som omfattas av hemskyddet. I detta fall påverkar förslaget inte lagstiftningsordningen.

Med stöd av vad som anförts ovan föreläggs Riksdagen följande lagförslag:

1.

Lag**om fartygspersonalens arbets- och boendemiljö samt mathållningen ombord på fartyg**

I enlighet med riksdagens beslut föreskrivs:

1 kap.

Allmänna bestämmelser

1 §

Lagens syfte

Syftet med denna lag är att säkerställa att fartygspersonalens arbets- och boendemiljö är säker och hälsosam samt att fartygspersonalen erbjuds lämplig mat, rekreation och fritid ombord på fartyget.

2 §

Tillämpningsområde

Denna lag tillämpas på finska fartyg där fartygspersonal arbetar.

Denna lag tillämpas inte på

- 1) statsfartyg som används för försvars- eller sjöbevakningsuppgifter,
- 2) bärplansbåtar, luftkuddefarkoster eller traditionsfartyg, eller på
- 3) fiskefartyg vars längd underskrider 24 meter.

På utländska fartyg som anländer till finsk vattenområde tillämpas bestämmelserna i sjöarbetskonventionen.

3 §

Lagens förhållande till annan lagstiftning

Utöver denna lag tillämpas det som bestäms i arbetarskyddslagen (738/2002).

Angående fartygets sjösäkerhet och den tillsyn som utövas av Trafiksäkerhetsverket gäller vad som särskilt föreskrivs om detta.

4 §

Definitioner

I denna lag avses med

1) *bruttodräktighet* bruttodräktigheten enligt regel 3 i bilaga I till 1969 års internationella skeppsmättningskonventionen (FördrS 31/1982); bruttodräktigheten för en fast kombination som består av skjutbogerare och pråm är den sammanlagda bruttodräktigheten för dessa,

2) *fartygspersonal* alla som regelbundet arbetar ombord på ett fartyg,

3) *redare* den som äger eller hyr hela fartyget eller någon annan fysisk eller juridisk person som ensam eller tillsammans med andra personer utövar faktisk beslutanderätt på fartyget,

4) *arbetsmiljö* fartygets inre och yttre arbetsutrymmen, personalutrymmen och för-

bindelseleder samt de fysikaliska förhållandena och utrustningen i dessa utrymmen,

5) *bostadsutrymmen* sovhytter, daghytter, mässrum, sanitetsutrymmen, rekreations- och fritidsutrymmen, sjukhytter samt gångar i anslutning till dessa utrymmen,

6) *sjöarbetskonventionen* Internationella arbetsorganisationens konvention om arbete till sjöss från 2006,

7) *befäl* fartygets befälhavare, maskinchef, styrman, maskinmästare, chef för ekonomiska avdelningen och andra i chefsställning.

2 kap.

Planeringen av fartyget samt inspektioner och utlåtanden

5 §

Arbets- och bostadsutrymmenas planering och konstruktion

Redaren ska se till att arbets- och bostadsutrymmena på ett nytt fartyg som beställs för att föra finsk flagg planeras och konstrueras så att de inte medför fara eller olägenhet för fartygspersonalens hälsa eller säkerhet. Det samma gäller de maskiner, arbetsredskap och andra anordningar som används i utrymmena. Redaren har motsvarande omsorgsplikt när det på ett fartyg utförs väsentliga ändringsarbeten.

6 §

Ibruktagningsinspektion

Redaren ska se till att en ibruktagningsinspektion utförs i fråga om ett nytt fartyg eller ett fartyg som övergår till finsk flagg. Vid ibruktagningsinspektionen säkerställer arbetskyddsmyndigheten att fartygets arbets- och bostadsutrymmen är förenliga med gällande bestämmelser och föreskrifter. Ibruktagningsinspektion ska om möjligt genomföras innan fartyget tas i bruk, dock senast sex månader efter ibruktagandet. Samma förfarande ska iakttas när det på ett fartyg utförs väsentliga ändringsarbeten.

7 §

Periodisk inspektion

Arbetskyddsmyndigheten ska inspektera fartyg vars bruttodräktighet överskrider 200 minst vart tredje år efter fartygets ibruktagande.

8 §

Utlåtande till Trafiksäkerhetsverket för utfärdande av sjöarbetscertifikat

Arbetskyddsmyndigheten ska för utfärdande av ett i sjöarbetskonventionen avsett *sjöarbetscertifikat* ge ett utlåtande om de frågor som nämns i bilaga A5-1 till konventionen.

Bestämmelser om sjöarbetscertifikat och om förutsättningarna för beviljande av sådana finns i 57 § 3 mom. i lagen om fartygs tekniska säkerhet och säker drift av fartyg (1686/2009).

9 §

Avgift och resekostnadsersättning för ibruktagningsinspektion

För ibruktagningsinspektioner som utförs av arbetskyddsmyndigheten tas avgift ut hos sökanden med iakttagande av lagen om grunderna för avgifter till staten (150/1992).

För ibruktagningsinspektion och periodisk inspektion som utförs utomlands tas ersättning för resekostnaderna hos redaren.

3 kap.

Arbetsmiljö

10 §

Arbetsmiljö

Redaren ska se till att arbetsmiljön ombord på fartyget är säker och hälsosam.

Närmare bestämmelser om arbetsmiljön på fartyg, arbetsutrymmenas placering och deras fysikaliska egenskaper, förbindelseleder, ut-

rustning och underhåll samt om övriga faktorer som inverkar på hälsa och säkerhet i arbetsutrymmena får utfärdas genom förordning av statsrådet.

4 kap.

Bostadsutrymmen och rekreativsmöjligheter

11 §

Bostadsutrymmen

Redaren ska se till att fartygspersonalens bostadsutrymmen är ändamålsenliga och säkra. Vid tillämpningen av denna bestämmelse ska 1974 års internationella konvention om säkerheten för människoliv till sjöss (FördrS11/1981) och 1983 års anvisningar om specialfartyg beaktas.

Om det bor personal ombord på fartyget, ska det finnas en särskild sovhytt för var och en som hör till personalen. Detta gäller dock inte i 2 § 19 punkten i lagen om fartygs tekniska säkerhet och säker drift av fartyg (1686/2009) avsedda fartyg (*passagerarfartyg*). Arbetarskyddsmyndigheten kan på ansökan och efter att ha hört de behöriga sjöfartsorganisationerna, av särskilda skäl bevilja undantag från minimiantalet sovhytter i fråga om sådana mekaniska självgående fartyg som utöver besättningsmedlemmarna medför fler än tolv personer med specialuppdrag ombord och som används för vetenskaplig forskning, sjöpersonalutbildning, kabelläggning, sjöräddning av fartyg och annan egendom eller för något annat motsvarande specialändamål samt i fråga om fartyg med en bruttodräktighet som underskrider 1 000.

I beslut om undantag får ändring sökas i enlighet med förvaltningsprocesslagen (586/1996).

När sovhytternas antal uppskattas ska också sådana praktikanter som regelbundet befinner sig ombord på fartyget beaktas.

Närmare bestämmelser om bostadsutrymmenas placering, storlek, konstruktion, utrustning, fysikaliska egenskaper och underhåll, och övriga faktorer som inverkar på bostadsutrymmenas ändamålsenlighet och sä-

kerhet, samt om förfarandet i samband med beviljandet av undantag får utfärdas genom förordning av statsrådet.

12 §

Inspektion av bostadsutrymmen

Fartygets befälhavare har rätt att inspektera de bostadsutrymmen som fartygspersonalen förfogar över, om det finns anledning att misstänka att bostadsutrymmena inte uppfyller kraven på säkerhet och hälsa eller om inspektionen är nödvändig för att kontrollera att de bostadsutrymmena är dugliga för gård att bo i bostadsutrymmena. Åtminstone en företrädare för fartygspersonalen ska vara närvarande vid inspektionen. En anteckning om inspektionen ska göras i skeppsdagboken.

13 §

Rekreativsmöjligheterna

Redaren ska se till att fartyget har ändamålsenliga utrymmen och redskap för fartygspersonalens rekreation och fritid.

Närmare bestämmelser om rekreativsmöjligheternas placering, storlek, konstruktion, antal, utrustning, fysikaliska egenskaper och underhåll och om övriga faktorer som inverkar på rekreativsmöjligheternas och rekreativsmöjlighetens ändamålsenlighet får utfärdas genom förordning av statsrådet.

5 kap.

Mat och mathållning

14 §

Mat

Redaren ska se till att fartygspersonalen under arbetsperioderna erbjuds kostnadsfria måltider samt att det finns tillräckligt med lämplig mat och dricksvatten ombord på fartyget med beaktande av personalens skiftan-

de kulturella och religiösa bakgrund samt olika hälsofaktorer.

Närmare bestämmelser om maten och dricksvattnet får utfärdas genom förordning av statsrådet.

15 §

Mathållning

Redaren ska se till att fartyget har tillräckliga och ändamålsenliga utrymmen för tillredning, servering och förvaring av mat, samt att mat och dryck hanteras så att de inte orsakar fara för fartygspersonalens hälsa.

Den personal som svarar för tillredningen av maten ska ha sådan yrkeskunskap som krävs för uppgifterna.

Närmare bestämmelser om mathållningen ombord på fartyg får utfärdas genom förordning av statsrådet.

16 §

Matdagbok

Fartygets befälhavare eller någon annan som hör till befälet ska föra matdagbok. På passagerarfartyg med gemensam mathållning för passagerare och fartygspersonal behöver ingen särskild kostdagbok föras.

17 §

Inspektion av mathållningen

Fartygets befälhavare eller någon annan som hör till befälet ska tillsammans med den som svarar för mathållningen regelbundet inspektera

- 1) fartygets förråd av mat och dryck,
- 2) de utrymmen och anordningar som används för förvaring och hantering av mat och dricksvatten,
- 3) köksredskap som används för tillredning och servering av mat samt fartygets kök.

På begäran av fartygspersonalens företrädare ska dessa ges tillfälle att delta i en inspektion som avses i 1 mom.

En anteckning om inspektionen ska göras i skeppsdagboken.

6 kap.

Tillsyn och myndighetssamarbete

18 §

Tillsyn över lagens efterlevnad

Arbetskyddsmyndigheten utövar tillsyn över efterlevnaden av denna lag på det sätt som föreskrivs i lagen om tillsynen över arbetskyddet och om arbetskyddssamarbete på arbetsplatsen (44/2006).

För utländska fartygs del utövar arbetskyddsmyndigheten tillsyn över att fartyget uppfyller de krav som ställs i sjöarbetskonventionen när det gäller anställningsvillkoren, arbets- och bostadsutrymmenas säkerhet och hälsa samt rätten till lämplig mat, rekreation och fritid ombord på fartyget.

19 §

Samarbete och handräckning

Arbetskyddsmyndigheten och Trafiksäkerhetsverket ska på begäran ge varandra handräckning vid tillsynen över att de bestämmelser som gäller fartyg iakttas. Arbetskyddsmyndigheten och Trafiksäkerhetsverket har trots sekretessbestämmelserna rätt att få sådan information av varandra som är nödvändig för tillsynen över fartyg.

Arbetskyddsmyndigheten och Trafiksäkerhetsverket utför vid behov gemensamma inspektioner som hänför sig till beviljandet av sjöarbetscertifikat eller till tillsynen över utländska fartyg.

Arbetskyddsmyndigheten och Trafiksäkerhetsverket ska vid behov informera varandra om sådana försummelser eller missförhållanden som de har iakttagit i samband med sin tillsyn men som hör till de frågor som den andra myndigheten ska utöva tillsyn över. När Trafiksäkerhetsverket har meddelat arbetskyddsmyndigheten om behovet av en inspektion av arbets- eller bostadsutrymmena på ett utländskt fartyg, ska arbetskyddsmyndigheten agera utan dröjsmål, om inte något annat följer av meddelandet.

7 kap.

Straffbestämmelser och behörig domstol

20 §

Sjöarbetsförseelse

En redare eller en företrädare för denne som uppsåtligen eller av oaktsamhet försummar sin skyldighet enligt denna lag att

- 1) anmäla fartyget för ibruktagningsinspektion enligt 6 §,
- 2) föra matdagbok enligt 16 § eller
- 3) hålla författningar och konventioner framlagda enligt 22 §,

ska om inte strängare straff för gärningen föreskrives någon annanstans i lag, för *sjöarbetsförseelse* dömas till böter.

Bestämmelser om straff för arbetarskyddsbrott finns i 47 kap. 1 § i strafflagen (39/1889).

21 §

Behörig domstol

Bestämmelser om behörig domstol i tvistemål eller brottmål som grundar sig på denna lag finns i 21 kap. i sjölagen (674/1994).

8 kap.

Särskilda bestämmelser

22 §

Framläggande av lagen på arbetsplatsen

Denna lag och de författningar som utfärdats med stöd av den samt sjöarbetskonventionen ska hållas framlagda för fartygspersonalen på arbetsplatsen.

23 §

Ikraftträdande

Denna lag träder i kraft den 20 . Lagens 2 § 2 mom. och 18 § 2 mom. träder i kraft vid en tidpunkt som bestäms särskilt genom förordning av statsrådet.

Bestämmelserna i lagens 11 § 2 och 4 mom. om sovhytter för fartygspersonalen och praktikanter som befinner sig ombord på fartyget tillämpas på fartyg vars köl har sträckts sex månader efter lagens ikraftträdande.

2.

Lag**om ändring av 48 § i arbetarskyddslagen**

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i arbetarskyddslagen (738/2002) 48 § som följer:

48 §

Personalrum

På arbetsplatsen eller i dess omedelbara närhet skall arbetstagarna med beaktande av arbetets art och varaktighet samt antalet arbetstagare ha tillgång till tillräckliga och ändamålsenlig utrustade tvätt- och omklädningsrum, förvaringsskåp för kläder, mat- och vilrum, toaletter samt andra personalrum.

Arbetstagarna skall ha tillgång till tillräckligt med dricksvatten.

Gravida kvinnor och ammande mödrar skall vid behov ha möjlighet att gå till ett vilrum eller något annat lämpligt ställe för att vila.

Närmare bestämmelser om arbetsplatsers personalrum och deras utrustning får utfärdas genom förordning av statsrådet.

Denna lag träder i kraft den 201 .

3.

Lag**om ändring av 47 kap. 1 och 8 § i strafflagen**

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i strafflagen (39/1889) 47 kap. 1 och 8 § sådana de lyder i lag 1018/2004, som följer:

47 kap.

Om arbetsbrott

1 §

Arbetarskyddsbrott

En arbetsgivare eller en företrädare för denne som uppsåtligen eller av oaktsamhet

1) bryter mot arbetarskyddsföreskrifter eller

2) förorsakar en bristfällighet eller ett missförhållande som strider mot arbetarskyddsföreskrifterna eller gör det möjligt att ett sådant tillstånd fortgår genom att försumma övervakningen av att arbetarskyddsföreskrifterna iakttas i arbete som lyder under honom eller genom att underlåta att dra försorg om de ekonomiska, organisatoriska eller övriga förutsättningarna för arbetarskyddet,

skall för *arbetarskyddsbrott* dömas till böter eller fängelse i högst ett år.

Om straff för dödsvållande, vållande av personskada och framkallande av fara stadgas i 21 kap. 8–11 och 13 §.

Enstaka förseelser mot arbetarskyddsbestämmelserna som i arbetarskyddshänseende kan anses vara ringa och för vilka straff föreskrivs i 63 § i arbetarskyddslagen (738/2002), 23 § i lagen om företagshälsovård (1383/2001), 13 § i lagen om vissa tekniska anordningars överensstämmelse med gällande krav (1016/2004) eller 20 § i lagen om fartygspersonalens arbets- och boendemiljö samt mathållningen ombord på fartyg (/201) betraktas dock inte som arbetarskyddsbrott.

8 §

Definitioner

I detta kapitel avses med

1) *arbetsgivare* den som låter utföra arbete i ett arbetsförhållande eller i ett tjänste- eller därmed jämförbart offentligrättsligt anställningsförhållande samt den som faktiskt utövar den beslutanderätt som hör till arbetsgivaren,

2) *arbetsgivarens företrädare* en medlem i ett lagstadgat eller annat beslutande organ hos en juridisk person som är arbetsgivare samt den som i arbetsgivarens ställe leder eller övervakar arbetet,

3) *arbetstagare* den som står i ett arbetsförhållande eller i ett tjänste- eller därmed jämförbart offentligrättsligt anställningsförhållande till arbetsgivaren,

4) *arbetarskyddsbestämmelser* sådana bestämmelser om säkerhet och hälsa i arbetet som ingår i arbetarskyddslagen, lagen om företagshälsovård, lagen om vissa tekniska anordningars överensstämmelse med gällande krav, lagen om fartygspersonalens arbets- och boendemiljö samt mathållningen ombord på fartyg eller någon annan lag om arbetarskydd eller som har utfärdats med stöd av en sådan lag och som skall iakttas i syfte att skydda andra.

Vad som i 1 och 7 § föreskrivs om arbetsgivarens och dennes företrädares ansvar tillämpas på motsvarande sätt också på andra som låter utföra sådant arbete som avses i 3 och 4 § i arbetarskyddslagen och på företrädare för dem, på personer som avses i 7 § i

samma lag och i 2 § i lagen om vissa tekniska anordningars överensstämmelse med gällande krav och på företrädare för dem samt på redare som avses i 4 § 3 punkten i lagen om fartygspersonalens arbets- och boende-

miljö samt mathållningen ombord på fartyg och på företrädare för dem.

Denna lag träder i kraft den _____ 201 .

4.

Lag**om ändring av lagen om tillsynen över arbetarskyddet och om arbetarskyddssamarbete på arbetsplatsen**

I enlighet med riksdagens beslut
 fogas till lagen om tillsynen över arbetarskyddet och om arbetarskyddssamarbete på arbetsplatsen (44/2006) en ny 42 §, istället för den 42 § som upphävts genom lag 701/2006, som följer:

42 §

Arbetarskyddssamarbete på finska fartyg

På arbetarskyddssamarbete ombord på fartyg tillämpas i denna lag, med följande undantag:

- 1) som arbetstagare betraktas alla som hör till fartygspersonalen,
- 2) redaren svarar för att samarbetet genomförs,

3) på fartyg där fartygspersonalen omfattar minst fem personer ska en arbetarskyddsfullmäktig utses och en arbetarskyddskommission inrättas.

Avtal enligt 23 § får inte ingås i fråga om det som föreskrivs i 1 mom.

Angående fartygskommissionen föreskrivs särskilt.

Denna lag träder i kraft den _____ 201 .

Helsingfors den 16 december 2011

Republikens President

TARJA HALONEN

Social- och hälsovårdsminister *Paula Risikko*

*Bilaga
Parallelltext*

2.

Lag

om ändring av 48 § i arbetarskyddslagen

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i arbetarskyddslagen (738/2002) 48 § som följer:

Gällande lydelse

Rum för personalen

48 §

Personalrum

På arbetsplatsen eller i dess omedelbara närhet skall arbetstagarna med beaktande av arbetets art och varaktighet samt antalet arbetstagare ha tillgång till tillräckliga och ändamålsenligt utrustade tvätt- och omklädningsrum, förvaringsskåp för kläder, mat- och vilrum, toaletter samt andra personalrum. Arbetstagarna skall ha tillgång till tillräckligt med dricksvatten.

Gravida kvinnor och ammande mödrar skall vid behov ha möjlighet att gå till ett vilrum eller något annat lämpligt ställe för att vila.

Vid skeppsarbete skall det ordnas ändamålsenlig inkvartering för arbetstagarna ombord på fartyget.

Genom förordning av statsrådet kan närmare bestämmelser utfärdas om arbetsplatsers personalrum och deras utrustning samt om bostadsutrymmen ombord på fartyg.

Föreslagen lydelse

Rum för personalen

48 §

Personalrum

På arbetsplatsen eller i dess omedelbara närhet skall arbetstagarna med beaktande av arbetets art och varaktighet samt antalet arbetstagare ha tillgång till tillräckliga och ändamålsenligt utrustade tvätt- och omklädningsrum, förvaringsskåp för kläder, mat- och vilrum, toaletter samt andra personalrum. Arbetstagarna skall ha tillgång till tillräckligt med dricksvatten.

Gravida kvinnor och ammande mödrar skall vid behov ha möjlighet att gå till ett vilrum eller något annat lämpligt ställe för att vila.

(3 mom. upphävs)

Närmare bestämmelser om arbetsplatsers personalrum och deras utrustning får utfärdas genom förordning av statsrådet.

Denna lag träder i kraft den 201 .

3.

Lag**om ändring av 47 kap. 1 och 8 § i strafflagen**

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i strafflagen (39/1889) 47 kap. 1 och 8 § sådana de lyder i lag 1018/2004, som följer:

Gällande lydelse

47 kap.

Om arbetsbrott

1 §

Arbetarskyddsbrott

En arbetsgivare eller en företrädare för denne som uppsåtligen eller av oaktsamhet

1) bryter mot arbetarskyddsföreskrifter eller

2) förorsakar en bristfällighet eller ett missförhållande som strider mot arbetarskyddsföreskrifterna eller gör det möjligt att ett sådant tillstånd fortgår genom att försumma övervakningen av att arbetarskyddsföreskrifterna iakttas i arbete som lyder under honom eller genom att underlåta att dra försorg om de ekonomiska, organisatoriska eller övriga förutsättningarna för arbetarskyddet,

skall för *arbetarskyddsbrott* dömas till böter eller fängelse i högst ett år.

Om straff för dödsvållande, vållande av personskada och framkallande av fara stadgas i 21 kap. 8–11 och 13 §.

Enstaka förseelser mot arbetarskyddsbestämmelserna som i arbetarskyddshänseende kan anses vara ringa och för vilka straff föreskrivs i 63 § i arbetarskyddslagen (738/2002), 23 § i lagen om företagshälsövård (1383/2001) eller 13 § i lagen om vissa tekniska anordningars överensstämmelse med gällande krav (1016/2004) betraktas dock inte som arbetarskyddsbrott.

Föreslagen lydelse

47 kap.

Om arbetsbrott

1 §

Arbetarskyddsbrott

En arbetsgivare eller en företrädare för denne som uppsåtligen eller av oaktsamhet

1) bryter mot arbetarskyddsföreskrifter eller

2) förorsakar en bristfällighet eller ett missförhållande som strider mot arbetarskyddsföreskrifterna eller gör det möjligt att ett sådant tillstånd fortgår genom att försumma övervakningen av att arbetarskyddsföreskrifterna iakttas i arbete som lyder under honom eller genom att underlåta att dra försorg om de ekonomiska, organisatoriska eller övriga förutsättningarna för arbetarskyddet,

skall för *arbetarskyddsbrott* dömas till böter eller fängelse i högst ett år.

Om straff för dödsvållande, vållande av personskada och framkallande av fara stadgas i 21 kap. 8–11 och 13 §.

Enstaka förseelser mot arbetarskyddsbestämmelserna som i arbetarskyddshänseende kan anses vara ringa och för vilka straff föreskrivs i 63 § i arbetarskyddslagen (738/2002), 23 § i lagen om företagshälsövård (1383/2001), 13 § i lagen om vissa tekniska anordningars överensstämmelse med gällande krav (1016/2004) eller 20 § i lagen om fartygspersonalens arbets- och

8 §

Definitioner

I detta kapitel avses med

1) *arbetsgivare* den som låter utföra arbete i ett arbetsförhållande eller i ett tjänste- eller därmed jämförbart offentligrättsligt anställningsförhållande samt den som faktiskt utövar den beslutanderätt som hör till arbetsgivaren,

2) *arbetsgivarens företrädare* en medlem i ett lagstadgat eller annat beslutande organ hos en juridisk person som är arbetsgivare samt den som i arbetsgivarens ställe leder eller övervakar arbetet,

3) *arbetstagare* den som står i ett arbetsförhållande eller i ett tjänste- eller därmed jämförbart offentligrättsligt anställningsförhållande till arbetsgivaren,

4) *arbetarskyddsbestämmelser* sådana bestämmelser om säkerhet och hälsa i arbetet som ingår i arbetarskyddslagen, lagen om företagshälsovård, lagen om vissa tekniska anordningars överensstämmelse med gällande krav eller någon annan lag om arbetarskydd eller som har utfärdats med stöd av en sådan lag och som skall iaktas i syfte att skydda andra.

Vad som i 1 och 7 § föreskrivs om arbetsgivarens och dennes företrädares ansvar skall på motsvarande sätt tillämpas också på andra som låter utföra sådant arbete som avses i 3 och 4 § i arbetarskyddslagen och på företrädare för dem samt på personer som avses i 7 § i samma lag och i 2 § i lagen om vissa tekniska anordningars överensstämmelse med gällande krav och på företrädare för dem.

8 §

Definitioner

I detta kapitel avses med

1) *arbetsgivare* den som låter utföra arbete i ett arbetsförhållande eller i ett tjänste- eller därmed jämförbart offentligrättsligt anställningsförhållande samt den som faktiskt utövar den beslutanderätt som hör till arbetsgivaren,

2) *arbetsgivarens företrädare* en medlem i ett lagstadgat eller annat beslutande organ hos en juridisk person som är arbetsgivare samt den som i arbetsgivarens ställe leder eller övervakar arbetet,

3) *arbetstagare* den som står i ett arbetsförhållande eller i ett tjänste- eller därmed jämförbart offentligrättsligt anställningsförhållande till arbetsgivaren,

4) *arbetarskyddsbestämmelser* sådana bestämmelser om säkerhet och hälsa i arbetet som ingår i arbetarskyddslagen, lagen om företagshälsovård, lagen om vissa tekniska anordningars överensstämmelse med gällande krav, *lagen om fartygspersonalens arbets- och boendemiljö samt mathållningen ombord på fartyg* eller någon annan lag om arbetarskydd eller som har utfärdats med stöd av en sådan lag och som skall iaktas i syfte att skydda andra.

Vad som i 1 och 7 § föreskrivs om arbetsgivarens och dennes företrädares ansvar *tillämpas på motsvarande sätt* också på andra som låter utföra sådant arbete som avses i 3 och 4 § i arbetarskyddslagen och på företrädare för dem, på personer som avses i 7 § i samma lag och i 2 § i lagen om vissa tekniska anordningars överensstämmelse med gällande krav och på företrädare för dem *samt på redare som avses i 4 § 3 punkten i lagen om fartygspersonalens arbets- och boendemiljö samt mathållningen ombord på fartyg och på företrädare för dem.*

Denna lag träder i kraft den 201 .